

LỤC VÂN TIÊN GẶP NẠN

(Trích “Truyện Lục Vân Tiên” – Nguyễn Đình Chiểu)

A. Nội dung đoạn trích

Đoạn trích “Lục Vân Tiên gặp nạn” kể về Vân Tiên và Tiểu đồng bị Trịnh Hâm hãm hại do lòng đố kị và ghen ghét tài năng của Vân Tiên.

B. Tìm hiểu đoạn trích

1. Vị trí đoạn trích

Đoạn trích “Lục Vân Tiên gặp nạn” là phần thứ hai của “Truyện Lục Vân Tiên”.

2. Bố cục

- Phần 1 (8 câu đầu): Tội ác của Trịnh Hâm.
- Phần 2 (Các câu còn lại): Việc làm nhân đức và nhân cách cao cả của ông ngư.

3. Giá trị nội dung

Đoạn thơ nói lên sự đối lập giữa thiện và ác, giữa nhân cách cao cả và những toan tính thấp hèn, đồng thời thể hiện thái độ quý trọng và niềm tin của tác giả đối với nhân dân lao động.

4. Giá trị nghệ thuật

- Tình tiết và diễn biến hành động hợp lí, nhanh gọn.
- Ngôn ngữ thơ giản dị, mộc mạc.
- Hình ảnh thơ đẹp, gợi cảm, giàu cảm xúc.

C. Đọc hiểu đoạn trích

1. Tội ác của Trịnh Hâm

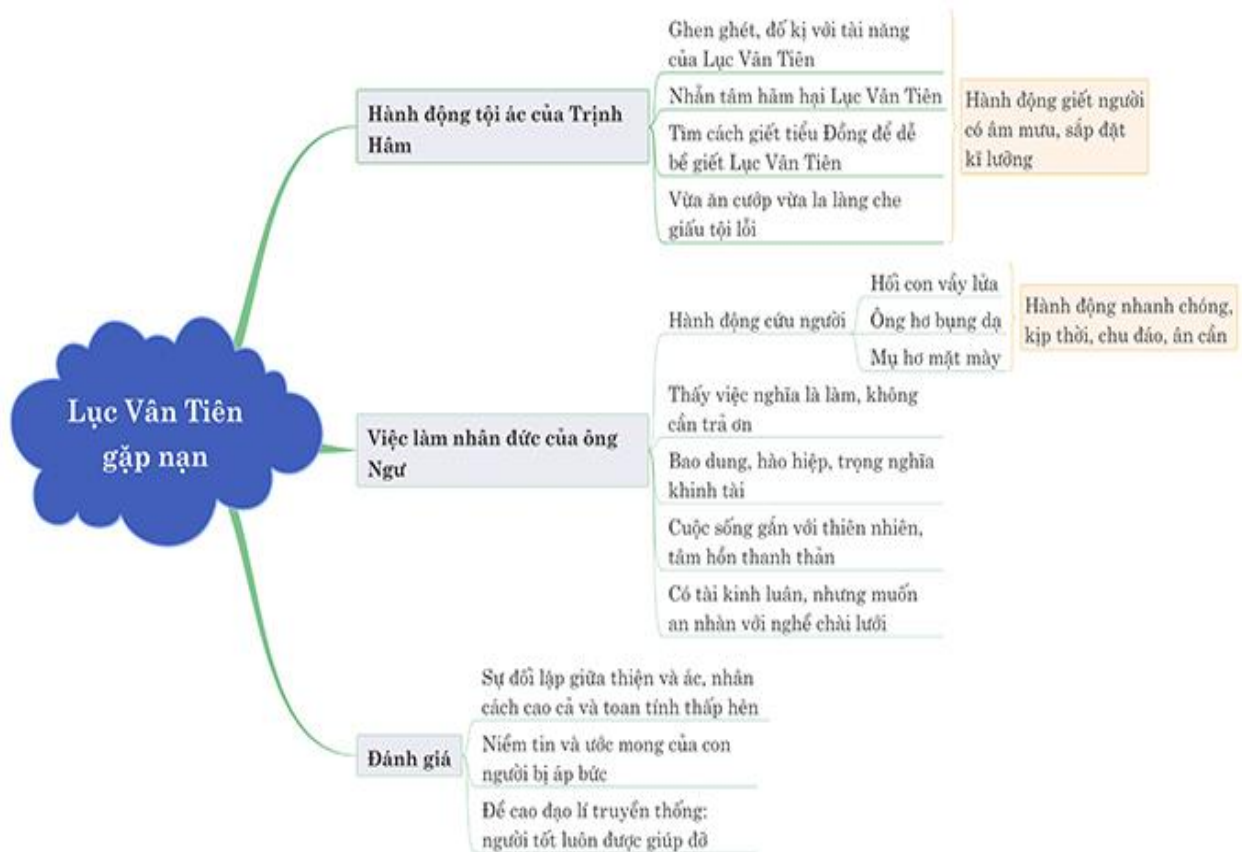
- Hoàn cảnh của Lục Vân Tiên: tiền hết, mù lòa, bơ vơ nơi đất khách.
 - Trịnh Hâm mưu hại Vân Tiên dưới lớp vỏ “giúp đỡ”.
 - Nguyên nhân: tính đố kị, ganh ghét tài năng, lo cho con đường tiến thân của mình ngay từ khi mới gặp Vân Tiên.
 - Thái độ: so đo, tính toán, lo âu khi kết bạn với Vân Tiên, người được đánh giá là tài cao.
 - Biết Vân Tiên bị mù nhưng vẫn ra tay hãm hại → sự độc ác đã ngấm vào máu thịt, trở thành bản chất con người Trịnh Hâm.
- => Trịnh Hâm: độc ác, bất nhân, bất nghĩa.

2. Việc làm nhân đức của ngư ông

- Vân Tiên được Giao Long “dù đỡ” và gặp được gia đình nhà ngư ông cứu sống.
- Hành động: cả nhà nhón nháo, hối hả lo chạy chữa để cứu sống Vân Tiên, mỗi người mỗi việc. Đó chính là tình cảm chân thành của gia đình ngư ông đối với người bị nạn.

- Khi biết được tình cảnh của Vân Tiên:
 - + Ngư ông sẵn sàng cưu mang chàng.
 - + Khi cứu mạng không cần đền đáp.
 - Tấm lòng bao dung, vị tha, hào hiệp của ông ngư đối lập với tính ích kỉ, nhỏ nhen, độc ác của Trịnh Hâm.
 - Cuộc sống của gia đình ngư ông: cuộc sống không danh lợi “rày doi mai vịnh vui vầy”, tránh xa những tính toán nhỏ nhen, ích kỉ.
- => Tác giả gửi gắm khát vọng, niềm tin vào cái thiện của người dân lao động, lên án cái xấu, cái ác.

D. Sơ đồ tư duy

E. Bài văn mẫu phân tích tác phẩm

Lục Vân Tiên là tác phẩm thơ Nôm tiêu biểu của Nguyễn Đình Chiểu dựng lên bức tranh đối lập giữa những người "cương trực", "khảng khái", "vị tha", "trọng nghĩa hiệp" như Lục Vân Tiên, Kiều Nguyệt Nga và những kẻ độc ác, đầy lòng đố kị, ghen ghét như Trịnh Hâm, Bùi Kiệm. Qua đó, ông bày tỏ quan niệm của mình về lẽ công bằng và cái thiện sẽ luôn chiến thắng cái ác. Đoạn trích "*Lục Vân Tiên gặp nạn*" đã thể hiện xuất sắc quan niệm ấy của nhà thơ.

Đoạn trích nằm ở phần thứ hai của truyện thơ. Trên đường về quê chịu tang mẹ, khóc nhiều nên Vân Tiên đã bị mù cả hai mắt, chàng và tiểu đồng bơ vơ nơi đất khách quê người. Đúng lúc này, Trịnh Hâm trên đường đi thi trở về gặp được hai người. Vì tâm địa xấu xa, ghen ghét, hắn đã không giúp bạn bè khi gặp hoạn nạn mà còn lập mưu hãm hại Vân Tiên. Hắn lừa tiểu đồng vào rừng rồi trói lại, giả bộ đưa Vân Tiên xuống thuyền, hứa sẽ đưa về nhà. Đợi lúc đêm xuống, hắn thực hiện tội ác của mình. Đoạn thơ thể hiện sự đối lập giữa cái thiện và cái ác, đồng thời gián tiếp gửi gắm lòng tin của tác giả đối với những người lao động bình thường.

Tám câu thơ đầu của đoạn trích miêu tả hành động tội ác của Trịnh Hâm:

*Đêm khuya lặng lẽ như tờ,
 Nghênh ngang sao mọc mịt mờ sương bay.
 Trịnh Hâm khi ấy ra tay,
 Vân Tiên bị gã xô ngay xuống vời.
 Trịnh Hâm giả tiếng kêu trời,
 Cho người thức dậy lấy lời phui pha.
 Trong thuyền ai nấy kêu la,
 Đều thương họ Lục xót xa tâm lòng.*

Trong hoàn cảnh "đêm khuya lặng lẽ như tờ" - đêm hôm khuya khoắt, yên lặng không một tiếng động, người người còn đang say giấc nồng, Trịnh Hâm đã ra tay để hại Vân Tiên. Dường như đó là thời điểm thuận lợi để những kẻ xấu xa thực hiện tội ác của mình bởi chúng dễ dàng che giấu mọi hành vi tội lỗi. Vì tính đố kỵ, ghen ghét tài năng của Vân Tiên và lo lắng cho con đường tiến thân của mình, Trịnh Hâm đã ra tay phân tán thầy trò và bất ngờ khiến "Vân Tiên bị gã xô ngay xuống vời". Không chỉ vậy, hắn còn vu khống "giả tiếng kêu trời" để mọi người thức dậy nghĩ rằng Vân Tiên tự mình bị ngã.

Có thể nói, đó là hành động vừa bất nhân, bất nghĩa, vừa độc ác và gian xảo. Đó là hành động bất nhân bởi hắn đang tâm ác lòng hại người khác trong khi người ấy đang rơi vào hoàn cảnh hoạn nạn, không nơi nương tựa, bị mù hai mắt, bị lang băm lừa lấy hết tiền. Đó là hành động bất nghĩa bởi Vân Tiên từng là người bạn đàm đạo thơ văn. Đó còn là hành động độc ác, gian xảo bởi cái ác đã ăn vào máu thịt, đẩy con người ta vào đau đớn còn sẵn sàng phui tay khiến người khác hiểu lầm. Chỉ với tám dòng thơ, bộ mặt của một kẻ độc ác, bất nhân, bất nghĩa đã được tái hiện một cách chân thực và toàn diện nhất.

Đối lập với kẻ độc ác, ghen ghét đố kỵ người khác như Trịnh Hâm là những người thiện lành, có tấm lòng nhân hậu, hào hiệp như ngư ông và gia đình của ông. Trời

vừa hứng sáng, thấy người gặp nạn, ngư ông đã nhanh nhẹn cứu ngay lên bờ và hối thúc gia đình mình tập trung cứu giúp:

*"Hối con vầy lừa một giờ,
Ông hơ bụng dạ, mụ hơ mặt mày".*

Mỗi người nhanh nhẹn, không ai bảo ai mà tìm mọi cách để cứu người. Họ cứu giúp không tính toán, không nề hà, trượng nghĩa và hào hiệp. Sau khi hỏi han biết tình cảnh của Vân Tiên, ngư ông còn sẵn lòng cưu mang chàng dù hoàn cảnh hết sức nghèo đói:

*"Ngư rằng: Người ở cùng ta
Hôm nay hãm hủtt với già cho vui."*

Thậm chí, ông còn không hề tính toán đến ơn cứu mạng:

*Ngư rằng: "Lòng lão chẳng mơ
Dốc lòng nơn nghĩa há chờ trả ơn".*

Qua đó, người đọc lại càng thêm cảm phục tấm lòng nhân ái, bao dung của ngư ông. Tấm lòng ấy hoàn toàn đối lập với mưu toan hãm hại người khác của những kẻ độc ác như Trịnh Hâm. Ngư ông còn có một cuộc sống tự do, hòa hợp với thiên nhiên, tránh xa mọi vòng quay danh lợi:

*"Nước trong rửa ruột sạch trơn,
Một câu danh lợi chi sòn lòng đây.
Rày doi mai vịnh vui vầy,
Ngày kia hứng gió đêm này chơi trăng..."*

Lời tâm sự của ngư ông về cuộc sống tự do không kiếm tởa, tránh xa mọi danh lợi thị phi, tìm đến với thiên nhiên nay đây mai đó cũng chính là quan niệm, ước mơ của Nguyễn Đình Chiểu về một cuộc sống trong sạch thanh cao, giản dị mà vẫn không kém phần phóng khoáng. Những dòng thơ cuối lại càng nhấn mạnh cuộc sống thoải mái, phóng khoáng tự do cùng với thiên nhiên của ngư ông:

*"Kinh luân đã sẵn trong tay
Thung dung dưới thế vui say trong trời.
Thuyền nan một chiếc ở đời, ...
Tắm mưa chải gió trong vời Hàn Giang".*

Có thể nói, qua nhân vật Ngư Ông, Nguyễn Đình Chiểu đã bộc lộ quan điểm nhân dân rất tiến bộ. Tác giả thể hiện niềm tin, khát vọng về cái thiện, về những con người lao động bình thường. Đó là những người đối lập với cái tráo trở, cái lừa lọc ganh ghét, cái đố kỵ, họ đối xử với đời hòa nhã và bao dung. Phải chăng đó cũng chính là vẻ đẹp ẩn chứa trong tâm hồn của nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu?

Đoạn trích "*Lục Vân Tiên gặp nạn*" đã sử dụng cách sắp xếp các tình tiết hợp lí, lời thơ dung dị đời thường, xây dựng các hình ảnh đối lập. Qua đó, người đọc thấy được sự đối lập giữa cái thiện và cái ác, giữa những người cao cả và những kẻ thấp hèn, đặc biệt cảm nhận được niềm tin mãnh liệt của nhà thơ dành cho vẻ đẹp của những người dân lao động bình dị.

VIETJACK.COM